

Otázka: Paměť a psychické vlastnosti

Předmět: Společenské vědy

Přidal(a): lukisek

Paměť

- Je to soubor procesů, které umožňují osvojení informací, jejich uchování a vybavení.
- **Základní procesy paměti:**
- **kódování (zapamatování):** Přeměna informace do formy, kterou paměť dokáže uchovat. Vzniká **paměťová stopa**.
- Zapamatování může být:
  1. bezděčné - informace které nás upoutaly. Často souvisí se silným emočním zážitkem.
  2. úmyslné - zapamatování informací, jež souvisí s vytyčením cílů a vůlí.
- **uchování:** zapamatované informace přebývají v paměti
- **vybavení:** znovupoznání a reprodukce uchovaných informací
- V průběhu času dochází k **zapomínání**. Dochází k němu ze 2 důvodů:

-Rozpad paměťové stopy.

-Narušení paměťové stopy jinou

- Většinou zapomínáme to, co nepoužíváme. A abstraktní informace zapomínáme rychleji než konkrétní.

- **Délka uchování obsahů:**

- **krátkodobá paměť:** několik sekund, max minut. Nejčastěji pracuje se sluch. a zrak. vjemy. Lze tyto informace přenést do dlouhodobé ale je to podmíněno opakováním.
- **dlouhodobá paměť:** Delší dobu (měsíce, roky) Uchování a vybavení informací pak závisí na tom, jakým způsobem byla informace osvojena.

- **Kognitivní hledisko:**

- **Deklarativní paměť:** ukládá vzpomínky: a faktické znalosti. Tuto paměť rozdělujeme na **Sémantickou** - znalosti a fakta o světě, úzce souvisí s jazykem. **Epizodickou** - Informace o událostech z našeho života, autobiograf. paměť
- **Nedeklarativní paměť:** Motorické návyky, zručnost,...

- **Způsoby ukládání do paměti:**

- **mechanická paměť:** Základ v memorování. Vznik řetězce paměťových prvků, při zapomění jednoho z prvků řetězce je vybavování přerušeno.
- **logická paměť:** Utřídění látky a její pochopení. Vznikají síťová schémata ve kterých jsou jednotlivé prvky uspořádány do struktury.

- **Rozdělení dle druhu vnímání: paměť zraková, sluchová, pohybová,...**

- Na **výkonnost paměti** má vliv mnoho faktorů.
- Rozlišujeme různé **poruchy paměti**. Např:

- **Hypomnézie:** snížení výkonnosti paměti, buď částečné nebo celkové (únava, léky,...)
- **Hypermnézie:** Nadměrná výkonnost paměti.
- **Amnézie:** úplná ztráta paměti. Časově ohraničená porucha paměti. Např.: dětská amnézie, nebo vzpomínky před prožitým traumatem.

Vlastnosti

- Relativně trvalé charakteristiky, kterými se jedinec vyznačuje.
  - **Schopnosti**
  - Jsou to vlastnosti, které jsou obecným předpokladem pro úspěšné vykonání určité činnosti.
  - Jsou pouhým předpokladem
  - vyvíjejí se
  - **Úrovně schopností:**
  - **nadání:** Souhrn schopností urč. druhu, které umožňují nadprůměrné výkony v urč. oblasti
  - **talent:** vysoce rozvinuté nadání, umožňuje dosáhnout vynikajících výsledků v oboru.
  - **genialita:** mimořádně rozvinutý talent. Člověk je schopen tvořit vrcholná díla.
  - Schopnosti jsou **obecné** (obecná inteligence, úspěšnost vykonávání mnoha činností) a **specifické** (hudební, matematické, atd.)
  - Dle typu činností které se uplatňují rozlišujeme např. **Schopnosti:**
  - **Smyslové:** (zrakové, sluchové,...) Schopnost rychlého postřehu, rozlišování barev,...
  - **Psychomotorické:** Schopnost pohybové rychlosti, koordinace dvou a více současných pohybů, přesnost pohybů.
  - **umělecké:** spojují smyslové a senzomotorické schopnosti. důležitou roli hraje i nadání a talent.
  - **intelektuální:** schopnost orientovat se v nových situacích, řešit problémy.
-
- **Inteligence**
  - Schopnost učit se ze zkušenosti, přizpůsobovat se prostředí, řešit problémy, atd.

- **Komplexní schopnost** v níž se uplatňují různé činitele:
- Dobrá orientace a myšlení (soudnost, přesné vyjadřování)
- Přesné vnímání a dobrá paměť
- Schopnost koncentrace na objekt činnosti

Rozvoj inteligence závisí na **dědičnosti** a také na vlivu **vnějšího prostředí**.

2 základní druhy:

- **Fluidní:** vrozená. Nejvyšší kolem 20let.
- **Krystalická:** Zkušenosti, vědomosti. Více ovlivnitelná než fluidní. Stimulací lze zlepšit.

Dle oblastí:

- **teoretická:** operace na úrovni znaků, lze měřit pomocí iq testů.
- **praktická:** schopnost řešit každodenní problémy. operace s objekty.
- **sociální:** specifické operace se soc. signály. Obecně: schopnost rozumět soc. vztahům a přiměřeně v nich jednat.

První IQ test použil v roce 1905 franc. psycholog **Albert Binet**.

- Úroveň obecné inteligence se vyjadřuje hodnotou **intelligenčního kvocientu (IQ)**
- Průměrná hodnota je 90-100. Hranice 70 je hraniční pásmo defektu. Nad 120 se značí nadprůměr.

Tvořivost

- **(kreativita)** je zvláštní soubor schopností, které umožňují tvůrčí činnost, jejímž výsledkem je něco nového, originálního, příp. tvůrčí řešení problémů.
- **Tvořivá osobnost:**
  - tvořivé a flexibilní myšlení.
  - vnímání a asociace směřují k menší všeobecnosti a typičnosti.
  - projevuje zájem o eleganci, není svázána pečlivostí a přesností
  - intuitivní, empatická, psychicky náladová
  - otevřená, vnímavá, zálibení v nových přístupech
  - esteticky, emocionálně a sociálně senzitivní (citlivá).

Temperament

- Soubor vrozených vlastností, které určují dynamiku prožívání a chování osobnosti. Projevuje se zvláště způsobem reagování člověka a zejména tím, jak snadno reakce vznikají, jak jsou silné a jak rychle se střídají.
- Je vrozený, i když se dá do určité míry výchovou a sebevýchovou měnit.
- Nejstarší typologie temperamentu vypracoval Hippokrates a upravil ji Galenos. Ten zařadil lidi do skupin podle **souvislostí temperamentu se stavbou a činností těla**. V obměně je používáme dodnes.
- **sangvinik:** převládá krev, čilý, veselý, společenský, nestálý
- **cholirik:** žluč, rychlý, samostatný, vzteklý, rozčílí se lehce ale i rychle uklidní
- **flegmatik:** hlen, klidný, lhostejný, netečný, pomalý
- **melancholik:** černá krev / černá žluč, vážný, svědomitý, bojácný, zodpovědný.
- Vztahem mezi temperamentem a tělesnou konstitucí se zabýval německý psychiatr Ernst Kretschmer.
- Ve své **konstituční typologii** popsal 3 základní typy:
- **pyknický typ:** jedinec malého vzrůstu se sklonem k hromadní tuku, větší břicho, krátké končetiny. Odpovídá mu **cyklotymní temperamentový typ** - je otevřený,

přizpůsobivý, jeho reakce jsou jednoznačné a srozumitelné.

- **astenický typ**: vyšší, štíhlý, malá hlava a dlouhé hubené končetiny. Odpovídá mu **schizotypní temperamentový typ** - člověk uzavřený, nepřizpůsobivý, obrácený sám do sebe. Reakce ne vždy zcela srozumitelné a jednoznačné.
- **atletický typ**: sportovní postava, silná kostra, vyvinuté svalstvo. Odpovídá mu **viskózní temperamentový typ** - důkladný, pomalý, nedostatek tvořivosti a fantazie.

Temperament byl také často vykládán ve vztahu k **fyziologickým vlastnostem organismu**. Klasickou temperament. typologii, založenou na vlastnostech nervových procesů, vytvořil ruský fyziolog, psycholog a lékař Ivan Petrovič Pavlov. Dle jeho výzkumů probíhají v mozku 2 základní procesy: **podráždění** a **útlum**. Pavlov se zaměřil na sílu, vyrovnanost a pohyblivost těchto procesů. Vytvořil 4 typy temperamentu:

- **slabý**: neschopen přizpůsobit se, zvládnout silné podněty, bázlivý, plachý, převládá útlum (vlastně melancholik)
- **silný, vyrovnaný a pohyblivý**: vyrovnaný, přizpůsobivý, nervové procesy jsou silné a vyrovnané. (sangvinik)
- **silný, vyrovnaný, nepohyblivý**: k aktivitě potřebuje silnější podněty, nervové procesy jsou málo pohyblivé. (flegmatik)
- **silný, nevyrovnaný**: impulzivní, převládá u něj vzruch (choleric)

Carl Gustav Jung rozlišoval 2 typy temperamentu:

- **introvert**: člověk zaměřený do svého nitra, plachý, nejistý, málo průbojný, intenzivní vnitř. život a silné city.
- **extravert**: člověk zaměřený na vnější svět, společenský, přístupný, otevřený, aktivní, snadno přizpůsobivý.

Na starořecké pojetí temperamentu a Pavlovovy výzkumy volně navázal psycholog Hans Jürgen Eysenck. Charakterizoval temperament (resp. osobnost) skrze kombinaci 2 dimenzí:

introverze a extraverte, k nimž přidal **labilitu a stabilitu**.

Charakter

Charakter je souhrn psych. vlastností, které se projevují v mravní stránce lidského chování a jednání. Projevuje se ve vztahu člověka k ostatním lidem, k práci, k přírodě i k sobě samému.

Kontroluje a reguluje jedincovo chování podle spol. norem a požadavků. Je řídicí složkou jedince.

Formuje se především výchovou a dalšími společenskými jevy. Těsně spjat s temperamentem, motivací a intelektem člověka.

Souvisí s ním pojem **svědomí** – systém morální kontroly a autoregulace. Přináší člověku uspokojení když jedná ve shodě s ním a výčitky, pokud jeho zásady porušuje.